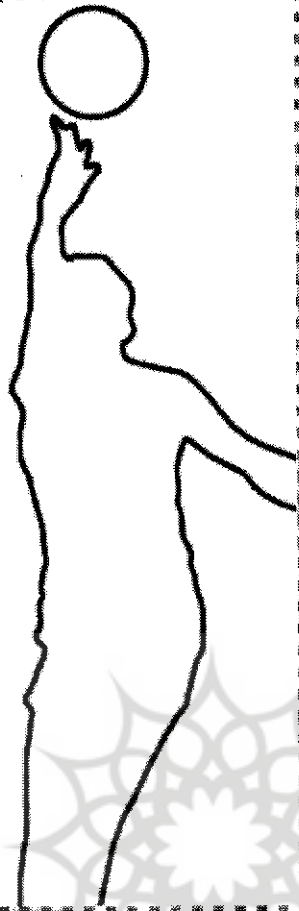

دکتر عباسعلی گائینی
استادیار دانشگاه تهران

استعداد یا پختگی

و انتخاب

برنامه های ورزشی جوانان جمعیت محور

برنامه های ورزشی جوانان در ایالات متحده به طور سنتی جمعیت محور است و اساس کار مبتنی بر تشویق هرچه بیشتر افراد در ورزش ها در محیطی سالم، لذت بخش و ایمن است. تنها معیارهای لازم برای حضور یافتن در ورزش سن؛ میل و رغبت؛ تصمیم والدین و کودک با هم است. اغلب اوقات، انتخاب یک برنامه ورزشی جوان بر اساس سهولت، آسایش، رفاه و وقت مناسب است.

در قالب برنامه های ویژه، دست اندرکاران و مربیان محلی با هم کودکان و نوجوانان را با توجه به سن و سطح مهارت (و اندازه بدن در برخی ورزش ها) دسته بندی

بیش تر والدین دوست دارند شاهد موفقیت و پیشرفت کودکانشان در ورزش باشند و برخی دیگر از والدین علاقه مندند تا کودکانشان به درجه های بالاتری از موفقیت دست یابند و وجهه (شهرت) ملی و بین المللی به دست آورند. گذر از نخستین تجربه های ورزشی و رسیدن به سطح های بالاتر موضوع کاملاً پیچیده ای است. این امر مستلزم شناسایی و انتخاب افراد مستعدی است که از قابلیت های ویژه ای برخوردارند. این فرایند ممکن است مستلزم شناسایی و انتخاب افراد مستعدتری باشد که احتمالاً ویژگی های مهارتی، جسمانی و رفتاری خاص برای موفقیت در یک ورزش خاص را دارند.

شماره

شده‌اند. با وجود این، کسان دیگری در ایالات متحده معتقدند که برای شناسایی و انتخاب افراد برای ورزش‌های معین در سنین نسبتاً جوانی باید برنامه‌های خاصی را به اجرا گذاشت و افراد مستعد را شناسایی کرد و برگزید.

برنامه‌های نخبگان

برخی برنامه‌ها برای نخبگان است و هدف چنین برنامه‌هایی، شناسایی افراد بالقوه مستعد و اجرای تمرین‌هاست تا آن‌ها در مسابقه‌های منطقه‌ای، ملی یا بین‌المللی به موفقیت دست یابند. اغلب در چنین برنامه‌هایی، فرایند شناسایی و انتخاب خیلی زود شروع می‌شود و در برخی ورزش‌ها قبل از آن که کودک یا نوجوان تصمیم بگیرد در ورزش مربوطه شرکت کند یا خیر، به اجرا گذاشته می‌شود.

فرایند شناسایی و انتخاب برای ورزش‌هایی در سطح بالا ممکن است به چندین شکل اجرا شود. در چندین کشور مانند: اروپای شرقی یا کشورهای پیشین بلوک کمونیست، استعدادیابی قاعده‌مند اجرا شده

است، هر چند در پرتو اطلاعات به تازگی در اثر تغییرهایی در شرایط سیاسی و اقتصادی که در این کشورها به دست آمده، چنین برنامه‌هایی زیر سؤال رفته است. این الگوهای اروپای شرقی با اصلاح‌هایی در برخی ورزش‌ها در کشورهای غربی توسعه یافته است و در برخی کشورهای دیگر مثل چین و کوبا چنین برنامه‌هایی را با ساختارهای ورزشی خود متناسب و استفاده کرده‌اند. متأسفانه، آن‌گونه که در رسانه‌های ملی و بین‌المللی عنوان شده است، ورزشکاران موفق که از راه این برنامه‌های تعیین ورزش سیستماتیک ظهور یافته‌اند تعدادشان بسیار کم است و بخش عظیمی از آن‌ها نتوانسته‌اند به موفقیتی دست یابند. نکته جالب توجه این است که این قبیل ورزشکاران

تدریس ورزش

می‌کنند تا بدین ترتیب اطمینان حاصل شود که توزیع عادلانه‌ای از افراد مستعد در میان تیم‌های حاضر در لیگ شده است و از این رو، شرایط مسابقه را تا حد امکان یکسان می‌کنند و خطر آسیب دیدگی را کاهش می‌دهند. به همان اندازه که برخی برنامه‌ها رقابتی تر و پیچیده تر می‌شود، شناسایی و انتخاب نوجوانان مستعد به صورت غیررسمی (برای مثال، مشاهده آن‌ها در موقعیت‌های بازی و تحت نظر گرفتن آن‌هایی که ماهرترند و دعوت کردن از آن‌ها برای تیم منتخب) و رسمی (برای مثال، آزمایش‌های منظم) یا هر دو اجرا می‌شود. بسیاری از ورزشکاران نخبه‌ایالات متحده در سال‌های مختلف، از همین برنامه جمعیت محور پدیدار

با وجود ناکام شدن در فرایند انتخاب، هنوز شرکت در ورزش مربوطه را ادامه می دهند.

هم اکنون، امر استعدادیابی در ایالات متحده نامتعارف نیست و برخی از والدین برای آگاهی از توان بالقوه نوجوان خود در فعالیت هایی مثل ژیمناستیک، تنیس یا اسکیت نمایشی به مربیان نخبه مراجعه می کنند و توصیه های وی را جدی می گیرند. از مربی خواسته می شود تا پتانسیل کودک را ارزشیابی کند و اگر کودک یا نوجوان به ملاک های مورد نظر مربی دست یافت، او را فردی مستعد می دانند و برمی گزینند.

ساختار بدن) و رفتاری (مربی پذیری) حجم زیادی از کودکان و نوجوانانی است که اغلب اوقات از مدارس ایالت می باشند. زمان بندی ارزشیابی با توجه به ورزش و فرایند فرق می کند و شامل چند مرحله می شود. برای مثال، شناسایی و انتخاب اولیه برای چندین ورزش مثل ژیمناستیک، شیرجه، شنا و اسکیت نمایشی بین ۳ تا ۸ سالگی اجرا می شود. انتخاب دوم که به منظور اجرای تمرین های تخصصی بیش تر است، با توجه به ورزش مربوطه فرق می کند. برای مثال، برای ورزش شنا، ژیمناستیک و اسکیت نمایشی انتخاب دوم در سن ۹ تا ۱۰ سالگی؛ در سایر ورزش ها انتخاب دوم برای دختران در سنین ۱۰ تا ۱۵ سالگی و برای پسران در سنین ۱۰ تا ۱۷ سالگی اجرا می شود. پتانسیل قایقرانان، بازیکنان بسکتبال و وزنه برداران معمولاً تا پیش از بلوغ مشخص نمی شود. باله با وجود آن که در اصل یک نوع هنر در نظر گرفته می شود، معیارهای انتخابی آناتومیک بسیار دقیقی دارد که با برخی از معیارهای انتخابی برخی ورزش ها برابری می کند و در این رشته تأکید بر بدنی طولی و باریک است.

آشکار است که لوازم بدنی، حرکتی و رفتاری در میان رشته های ورزشی فرق می کند. انتخاب مبتنی بر این فرضیه است که لوازم ضروری برای یک ورزش معین می تواند در سن جوانی شناسایی و پس از طی تمرین های ویژه (تخصصی) کامل شود. فرایند انتخاب زمانی پیشرفت می کند که نوجوانان با برنامه های آموزشی، تمرینی و مطالبه های اجتماعی و احساسی برنامه های ویژه سازگار شوند. موفقیت یا ناکامی یک برنامه استعدادیابی و انتخاب فرد مناسب، به توازن بین توانایی اولیه کودک یا نوجوان، مطالبه های (نیازهای) ورزش و سیستم ورزشی بستگی دارد. توانایی موضوعی دینامیک است و تغییر می کند، هم چنان که کودک رشد می کند، بالغ می شود و تکامل می یابد. با وجود این، اغلب ورزش و سیستم ورزشی به طور کامل انعطاف ناپذیر است و به آسانی با تفاوت فردی موجود در رشد، بلوغ و تکامل طبیعی سازگار نمی شود.

مشکل های توأم با برنامه های انتخاب

شناسایی و انتخاب ورزشکاران جوان با استعداد، نخستین گام در یک فرایند نسبتاً طولانی است که منجر به تکامل شدن استعداد می شود. نوجوانان باید با

برنامه های انتخاب اروپای شرقی

تفاوت هایی بین ورزش ها وجود دارد، اما الگوی کلی شناسایی و انتخاب در بسیاری از کشورهای اروپای شرقی شبیه به یکدیگر است و ورزشکاران موفق نیز از این کشورها به مسابقه های المپیک راه یافته اند. به علاوه، مرکز ورزشی که در هوستون توسط بلاکارولی هدایت و سرپرستی می شود، مدل گسترش یافته ای از سیستم رومانی است که وی در آن جا تمرین ها و موفقیت های اولیه اش را کسب کرده است.

این برنامه های شناسایی و انتخاب شامل: ارزشیابی اولیه از ویژگی های حرکتی (مهارت)، بدنی (اندازه،

مطالبه های جسمانی، اجتماعی و احساسی مربیان برنامه های تمرینی و مسابقه ها سازگار شوند. چنین فرایندی مستلزم برنامه هایی مثل ساعت های تمرین زیاد؟ تغییر در برنامه های مدارس؛ درمان خاص؛ دسترسی داشتن به منابع مالی؛ جدا کردن یک کودک یا نوجوان از خانواده و همقطاران و در آخر سفرهای فشرده است. برنامه های انتخاب مشکلی هایی در خصوص تصمیم گیری دارد. در فرایند انتخاب، آیا کودک قدرت گزینش دارد؟ آیا والدین درگیر کار می شوند؟

گزارش های موجود در رسانه های الکترونیکی و چاپی اغلب والدینی را برجسته می سازد که ظاهراً علاقه

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰

به مدال طلا دست پیدا می کنند).

برخی برنامه های انتخاب مستلزم هزینه های زیادی است. این موضوع مخصوصاً در مورد ورزش هایی مثل ژیمناستیک، شنا، تنیس، اسکیت نمایشی، فوتسال باشگاهی و هاکی روی یخ صادق است. در این قبیل ورزش ها و شاید برخی دیگر، والدین توانایی پرداخت حق ثبت نام در باشگاه برای آموزش های ویژه و برای مربیگری را ندارند. بدین ترتیب، امکان دارد ورزشکاران جوان توانمندی محروم شوند. به عبارت دیگر؛ برخی برنامه های انتخاب، بورس هایی را به نوجوانان مستعد اعطا می کند که والدینشان از عهده تأمین هزینه های آن بر نمی آیند.

همچنین در بسیاری از ورزش ها الگوهای انتخاب موضوع بلوغ را در نظر ندارد و همین مسئله موجب یک سلسله تبعیض هایی می شود. پسرانی با موقعیت های بلوغی مناسب تر، عملکرد بهتری دارند تا افرادی که دیررس ترند. برعکس، تفاوت های موجود در عملکرد دخترانی با موقعیت های بلوغی متفاوت، چندان مشهود نیست، حتی در برخی فعالیت های ورزشی دخترانی که دیررس ترند، عملکرد بهتری از خود به نمایش می گذارند. اغلب دو گروه مستثنا می شوند. از این رو، در میان کسانی که به تجربه های موفق در ورزش می رسند، جایی ندارند. این دو گروه عبارتند از: ۱) پسرانی که معمولاً دیررسند و از نظر اندازه و قدرت بدنی برای حضور در بیش تر ورزش ها به اندازه کافی توانمند نیستند.

چنین ورزش هایی برای پسرانی است که از نظر اندازه بدنی بزرگ تر، نیرومندتر و بلوغ زودرسی دارند. ۲) دخترانی که بلوغ زودرس (زود هنگام) دارند و همین فیزیک و ترکیب بدنی ممکن است یک عامل محدودکننده در راه موفقیت آن ها در اجرای ورزشی باشد. قرار گرفتن نوجوانان در هر دو کرانه

آن ها به موفقیت زودهنگام کودکان بیش تر از سرنوشت آن ها است. آیا تصمیم ها باید مستقل از مربیان یا دیگر دست اندرکاران ورزشی گرفته شود؟ زمانی که کودک انتخاب می شود، چه نوع راهنمایی برای او یا والدینش وجود دارد؟ امیدها و آرزوهای فرد مستعد و والدینش چگونه برآورده می شود؟

برنامه های انتخاب، حذف (طرز) کننده است. آن ها در ابتدا بسیاری از افراد را از پرداختن به ورزش محروم می سازند و در مرحله بعد زمانی که مسابقه خیلی سخت تر می شود، گروهی دیگر نیز از دور خارج می شوند. معمولاً، مزیت برنامه های انتخاب این است که گروهی از افراد را در شمار ورزشکاران موفق درمی آورد (اغلب،

(دو انتهای) پیوستار بلوغ بیولوژیک طبیعی باعث می شود تا وی آمادگی ورود به یک ورزش خاص و حتی در سیستم ورزش را نداشته باشد. در این صورت باید فرصت هایی را در اختیار کودک یا نوجوان قرار داد تا در پیوستار بلوغ طبیعی قرار گیرد.

شناسایی زود هنگام و موفقیت در آینده

شناسایی زود هنگام فرد مستعد الزاماً به معنای موفقیت قطعی او در ورزش در دوران کودکی، نوجوانی، جوانی و بزرگسالی نیست. باید توجه داشت متغیرهای مداخله گر بسیار زیادی همزمان با رشد، بلوغ و تکامل طبیعی و نیز توأم با سیستم ورزش هاست. در برخی موارد، ویژگی های فردی و سیستم ورزش ها با یکدیگر تعامل دارد. برای مثال، در گروه های سنی رشته شنا، زمانی که یک کودک یا نوجوان در یک گروه سنی موفق و به گروه سنی بعدی منتقل می شود، در رتبه بندی گروه جدید تنها یک مرتبه تنزل مقام می یابد. همچنین تغییرهای توأم با بلوغ در دختران جوان اغلب منجر به تغییرهایی در خود-مفهومی می شود که ممکن است بر عملکرد ورزشی مؤثر باشد. در چنین شرایطی است که بسیاری از کودکان یا نوجوانان پی می برند که به جز ورزش، چیزهای دیگری نیز در زندگی وجود دارد. چنین شرایطی مورد توجه دست اندرکاران ورزشی است و به همین دلیل پیشنهاد شده است

که برخی مربیان ژیمناستیک حتی بیش تر از زنان ژیمناست جوان نگران بلوغ هستند.

والدینی که کودکانشان مستعد است، ممکن است دچار احساس غلطی در خصوص توان بالقوه موفقیت کودکان در ورزش، نوعی بورس دانشگاهی یا یک شغل حرفه ای شوند. برخی والدین پول زیادی صرف تمرین های ورزشی زود هنگام کودکان می کنند. با وجود این، باید تأکید کرد هرچه سرمایه گذاری و صرف پول بیش تر شود، این احتمال وجود دارد که کسب موفقیت کاهش یابد.

به تازگی از مرکز ملی آمارهای آموزشی گزارشی شده است که در آن شرکت در ورزش های بین دانشکده ای در سال ۱۹۸۸ و در پایه های (کلاس های) هشتم بررسی شده است (آوینگز و بورتون^۲، ۱۹۶۶). در سال ۱۹۸۸، نمونه ای ملی از دانش آموزان کلاس هشتم مطالعه شد و سپس در سه موقعیت دیگر درباره شرکت کردنشان در فعالیت های ورزشی دوران دبیرستان بین دانشکده ای دانشگاه مطالعه مجدد شد. پژوهش تعقیبی سوم در سال ۱۹۹۴ اجرا شد. در سال ۱۹۸۸، از میان ۳ میلیون دانش آموز کلاس هشتم تقریباً ۵٪ (۵۲ در هر هزار نفر) در ورزش های بین دانشکده ای شرکت کرده اند. همین گزارش حاکی است که تنها ۲٪ (۲۲ در هر هزار نفر) در فعالیت های ورزشی دوره اول دبیرستان شرکت کرده اند، و زمانی که موضوع دریافت کمک هزینه ورزشی مدنظر قرار گرفت، این تعداد از این رقم (یعنی ۲ در هر هزار) نیز کم تر شد. در سال تحصیلی ۹۳-۱۹۹۲ تنها ۱/۴ (۴۸٪) تمام ورزشکاران دوره اول دبیرستان کمک هزینه ورزشی برای مثال حمایت بورسیه دریافت کردند. روشن است که دریافت بورسیه ورزش دانشکده ارزش چندانی ندارد. زمانی که احتمال یک شغل در ورزش حرفه ای مدنظر قرار گرفت، این آمارها از رقم های یاد شده خیلی کم تر شد.

والدین ورزشکاران نخبه جوان

از نظر ارثی استعدادیابی و انتخاب ورزشی موضوع غلطی نیست. موضوعی که عموماً به آن متمرکز شده اند چگونگی برنامه انتخاب و چگونگی رفتار کردن سیستم ورزش با ورزشکار جوانی است که مستعد است. آرزوهای غیر واقعی، تصمیم گیری، پیشرفت متناسب با سن موضوع های وابسته دیگر است. والدین ورزشکاران

کنید. رفتارهای مربی را تحت نظر بگیرید و گاهی به بازخوردهایی گوش فرادهید که ورزشکاران نوجوان یا جوان دربارهٔ مربی مطرح می‌کنند، بدین ترتیب که: آیا محیط آموزشی سخت طاقت فرسا یا تهدیدآمیز است؟ آیا فشارهایی دربارهٔ استفاده از رژیم غذایی، تنظیم وزن، تمرین‌های باوزنه، و رژیم‌های بدنسازی زیانبار برای کودک وجود دارد؟ آیا ورزشکاران جوان بحث و گفتگویی دربارهٔ زمان تمرین‌ها، مقدار تمرین و مسابقه دارند؟ شرکت در ورزش باید مفرح و لذت بخش باشد و نباید به صورت یک شغل درآید.

۵- مراقب باشید تا کودکان در آغاز راه بیش از حد گرفتار تمرین‌های ورزشی و آرزوهایش نشود. آیا دستیابی به موفقیت رؤیای شما یا رؤیای کودک شماست؟

۶- پیامدهای بالقوه در روش زندگی ورزشکار جوان، خانواده و هر دو را مدنظر قرار دهید. ۷- به خاطر داشته باشید ورزش باید شادی بخش و مفرح باشد. به فرزندتان گوش فرادهید.

جوان مستعد باید نسبت به این مسایل و شاید مسایل دیگر آگاه باشند.

چندین پیشنهاد به والدین ورزشکاران نخبه جوان به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱- به کودکان اجازه دهند در فرایند تصمیم‌گیری شرکت کنند و در ورزش حضور یابند. همچنین به کودک خود اجازه انصراف از ادامه شرکت در برنامه انتخاب را بدهند و ممانعتی به عمل نیاورند.

۲- مربی را انتخاب کنید که علاوه بر گسترش دادن توانایی‌های فرزند شما بتواند محیط ورزش را شاد و مفرح کند.

۳- برخی پسر بچه‌ها به محض آن که وارد برنامه نخبگان می‌شوند ممکن است پیشرفت خارق‌العاده‌ای داشته باشند؛ به طوری که کودک، والدین یا مربی علاقه مند می‌شوند تا فعالیت‌های ورزش مربوط را شتاب بخشند. والدین و مربیان باید دربارهٔ دشواری‌های نوآم با افزایش خیلی سریع فعالیت‌های یک ورزش آگاه باشند. ۴- محیط و فضای برنامه‌های تمرینی نخبگان را کنترل

منابع

* Bompá TO (1985) Talent identification in Sports Science. Periodical on Research and Technology in Sport. GN-1. Ottawa: Coaching Association of Canada.	states- the USSR and the GDR- with particular reference to gymnastics. In The Growing Child in Competitive Sport. Leeds: The National Coaching Foundation, PP. 50-56.	selection of talented athletes and talent management in Hungary. In The Growing Child in Competitive Sport. Leeds: The National Coaching Foundation, PP. 34-49.	Education, NCES 97-911.
* Gilbert D (1980) The miracle machine. New York: Coward, McCann, Geogh-egan.	* Hamilton WG (1986) Physical prerequisites for ballet dancers: Selectivity that can enhance (or nullify) a career. Journal of Musculo-skeletal Medicine 3: 61-66.	* Owings J, Burton B (1996) Who reports participation in varsity intercollegiate sports at 4-year colleges? National Center for Education Statistics, U.S. Department of	* Regnier G, Salmela J, Russell SJ (1993) Talent detection and development in sport. In RN Singer, M Murphey and LK Tennant (editors). Handbook of Research on Sport Psychology. New York: Macmillan, PP. 290-313.
* Hartley G (1988) A comparative view of talent selection for sport in two socialist	* Karascony I (1988) The discovery and		* Ryan J (1995) Little Girls in Pretty Boxes. New York: Warner Books.

زیر نویس

1. Bela Karolyi
2. Owings & Burlon